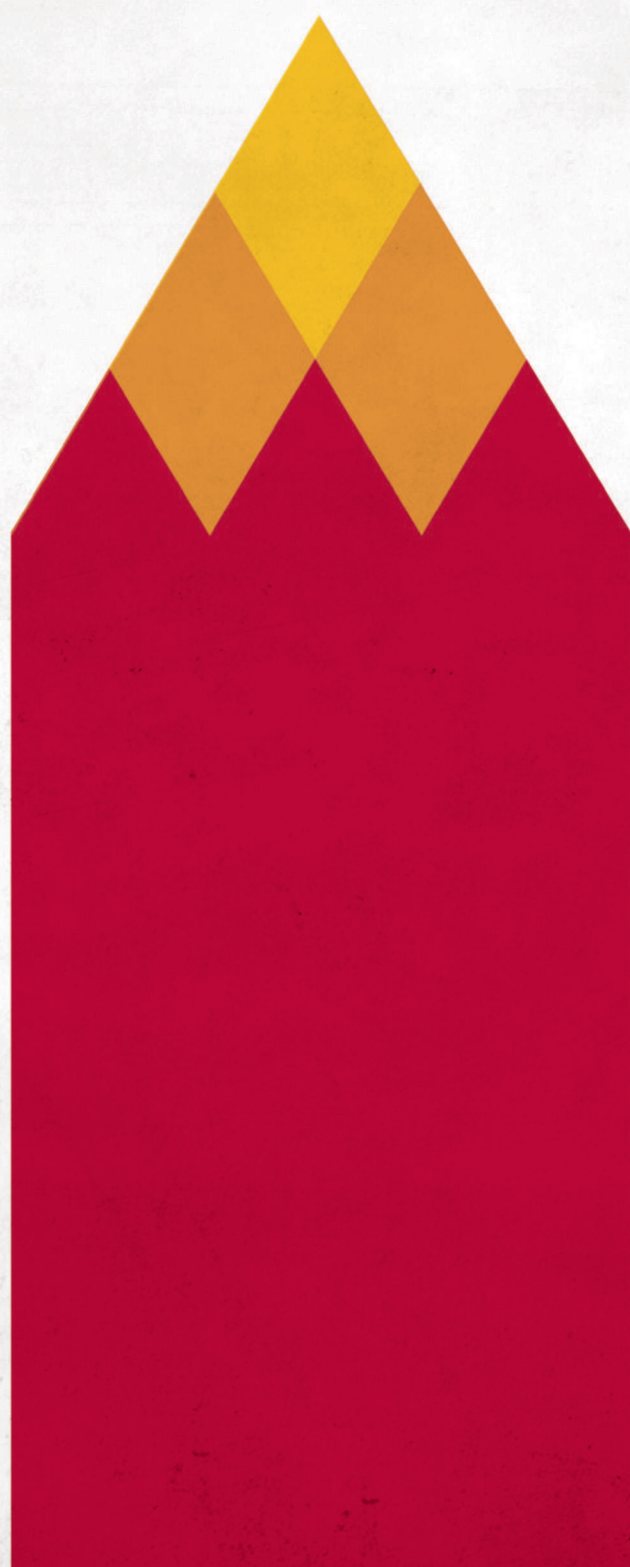

ویژہ نامہ
چارمین جشنوارہ
علامہ حلے (ہ)
اسفند ۱۳۹۰

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

کتابشناسی علامه حلی (ره) / ۶
مصاحبه با نماینده محترم ولی فقیه و امام جمعه اصفهان / ۷
مصاحبه با نماینده محترم ولی فقیه و امام جمعه بوشهر / ۸
مصاحبه با مدیر محترم حوزه علمیه استان آذربایجان شرقی / ۹
مصاحبه با معاون محترم پژوهش حوزه‌های علمیه / ۱۰
مصاحبه با معاون محترم پژوهش حوزه‌های علمیه خاوران / ۱۱
گزارش دبیر جشنواره / ۱۲
جشنواره چهارم از نگاه آمار / ۱۳
برگزیدگان و شایستگان تقدیر چهارمین جشنواره / ۱۹
سخن برگزیدگان / ۲۶

ویژمنامه

چهارمین جشنواره علامه حلی (ره)

اسفند ماه ۱۳۹۰

تهیه و تنظیم: دبیرخانه جشنواره علامه حلی (ره)

مدیر اجرایی: مهدی مظامری

به اهتمام: محمدرضا خرسندی

گرافیک و صفحه‌آرایی: مهدی نقوی

با تشکر از:

قم، بلوار مفتح، خیابان حافظ، دبیرخانه جشنواره علامه حلی (ره)

۰۲۵۱ - ۳۹۰۴۹۷۶

www.jhelli.ir

helli.info2@gmail.com

در عین اینکه اجتهاد «جواهری» به
صورتی محکم و استوار ترویج می
شود از محاسن روش های جدید و
علوم مورد احتیاج حوزه های اسلامی
استفاده گردد-

در پیام به شورای مدیریت حوزه علمیه قم
صحیفه امام، ج ۲۱، ص ۳۸۰

استادان محترم حوزه از ابتدا طلاب
را متکی بر مطالعه، تفکر و تحقیق
تربیت کنند-

در جمع اساتید و نخبگان حوزه علمیه قم
۸۹/۳/۳

رشد کمی و کیفی و تنوع موضوعی آثار پژوهشی طلاب جوان که در چهارمین جشنواره علامه حلی^(ع) به چشم می‌خورد نشان از پویایی، بالندگی و علم‌محوری در نهاد مرجع و انسان‌ساز حوزه علمیه دارد که به فرمایش ولی امر مسلمین اساس کار خود را بر علم استوار گردانیده و تربیت را متکی بر تحقیق و تفکر قرار داده است.

بدون شک تلاش بی‌شائبه مسئولین و متصدیان جشنواره علامه حلی^(ع) طی چهار دوره برگزاری، سهم بسزایی در این موفقیت افتخارآمیز داشته و مأجور درگاه حق تعالی خواهد بود. ویژه‌نامه پیش رو گوشه‌ای از فعالیت‌ها و تلاش بی‌وقفه این عزیزان در چهارمین دوره را در بر دارد. امید است توانسته باشیم هر چند ناچیز و فهرست‌وار اشاره‌ای در خور داشته باشیم.

اوراقی از دفتر آثار

کتابشناسی اجبالی علامه حلی^(ره)

محمد اسماعیلی

معتبر از این اثر کتاب «منهاج الصلاح فی اختیار المصباح» نگاشته علامه حلی (۷۲۶ق.) است.^۱ این کتاب در سال ۱۳۸۴ شمسی توسط انتشارات کتابخانه علامه مجلسی به چاپ رسیده است.

اثر رجالی: خلاصه الاقوال فی معرفه الرجال: این کتاب از مصادر رجالی معروف در علم رجال است که به ذکر جمیع روات حدیث پرداخته است. ایشان پس از ذکر نام راوی به اعتقادات و عقاید راوی اشاره می‌کند و سپس ملیت افراد، چگونگی وفاتشان، نسب، کنیه، تصنیفات و مانند آن می‌پردازد.^۲ این کتاب با تحقیق جواد قیومی اصفهانی توسط مؤسسه النشر السلامی در سال ۱۴۱۷ قمری به چاپ رسیده است.

در پایان لازم به ذکر است که برخی از کتاب‌های علامه حلی^(ره) به دست ما نرسیده است و برخی دیگر از کتاب‌های ایشان نیز هنوز به صورت نسخه‌های خطی نگهداری می‌شوند و شایسته است که این کتاب‌ها که بر آمده از ذهن و قلب یک دانشمند عاشق، پر کار و همه جانبه‌نگر است به زیور طبع آراسته گردد تا همه تشنه کامان دانش و حقیقت را سیراب نماید. بدون شک جامعیت و تفکر سیستمی علامه حلی^(ره) و توجه ایشان به آراء و نظریات اندیشمندان مختلف در عرصه مباحث گوناگون علمی می‌تواند الگوی شایسته و کاملی برای اندیشه‌وران و اندیشمندان همه عرصه‌های علمی باشد و نیاز زمان ما را که پژوهش و تحقیق علمی مستمر بدون غرض‌ورزی و تحجر و به دور از التقاط و رنگ‌پذیری از اندیشه‌های بیگانگان است را فراهم سازد.

به حساب می‌آید. این کتاب نفیس توسط دکتر منوچهر صناعی دره بیدی ترجمه گردیده و توسط انتشارات حکمت در سال ۱۳۸۹ شمسی به طبع رسیده است.

اثر کلامی: کشف المراد: کتاب کشف المراد شرحی است عالمانه و محققانه که بر کتاب تجرید الاعتقاد خواجه نصیر طوسی نگاشته شده است و تاکنون نیز از کتاب‌های مورد مراجعه محققان و دانشوران در شناخت علم کلام شیعه است. «تجرید الاعتقاد از ارزشمندترین و محکم‌ترین و در عین حال مختصرترین متون کلامی شیعی به شمار می‌آید و به سبب همین ویژگی‌ها از زمان تألیف شهرت یافته و دانشمندان فرقه‌های مختلف اسلامی شروح و حواشی متعددی به فارسی و عربی بر آن نگاشته‌اند. قضاوت‌های شارحان درباره این کتاب نشان می‌دهد که خواجه در اقدام خود کاملاً موفق بوده است. ظاهراً اولین شرح تجرید را معروف‌ترین شاگرد خواجه «علامه حلی» تدوین کرده است. این شرح معروف «کشف المراد فی شرح تجرید الاعتقاد» نام دارد و برخی معتقدند که اگر علامه آن را نمی‌نوشت شاید مقصود دقیق خواجه از مباحث این اثر هیچگاه روشن نمی‌شد.^۳ این کتاب توسط کتابفروشی اسلامیة در سال ۱۳۸۸ شمسی به چاپ رسیده است.

اثر روایی: منهاج الصلاح فی اختصار المصباح: این کتاب گزیده‌ای از ده فصل کتاب مصباح المتهجد شیخ طوسی است که علامه حلی^(ره) برای هر فصلی نامی نهاده و جمله‌ای شرح گونه در ابتدای هر فصل نگاشته است. ایشان فصل یازدهمی به آن افزوده‌اند و نام آن را «فی ما یجب علی عامه المکلفین من معرفه اصول الدین» نهاده‌اند.^۴ نگارش کتاب‌هایی در آموزش مقدمات و آداب عبادات و دعاهایی که مانند دارو در شفای امراض روحی بکار می‌رود یکی از سنت‌های علمی دیرین در میان مسلمان بوده است. عالمان مسلمان از دیرباز دست به تألیف آثاری در این زمینه زده و میراث علمی گرانمایی در اینباره خلق کرده‌اند. این آثار گاه به صورت تألیف علمی مستقل و گاهی به صورت تلخیص و مختصرسازی کتاب‌های پیشین بوده است. یکی از آثار شناخته شده و برجسته در این زمینه کتاب «مصباح المتهجد فی عبادات السنه» نوشته شیخ طوسی و یکی از تلخیص‌های

جمال‌الدین حسن بن یوسف بن مطهر حلی معروف به علامه حلی «ره» از برجسته ترین دانشمندان اسلامی در روز ۲۹ ماه مبارک رمضان سال ۶۴۶ هجری قمری در حله به دنیا آمد. ایشان دارای نبوغی سرشار و هوشی فراوان بود و از همان دوران کودکی خوش درخشید به گونه ای که آینده ای درخشان را برای اندیشه ای اسلامی رقم زد.^۱ علامه حلی در علوم گوناگون و متنوعی به مقام استادی دست یافت و کتاب های بسیار زیادی در آن ها به نگارش در آورد که گذشت زمان و تطور ایام، گردی بر دامن آن ها نیفشاند و تا کنون در مجامع علمی و آموزشی به عنوان کتاب های مرجع و دقیق علمی مورد استفاده طالبان علم قرار می‌گیرد.

آثار علامه حلی^(ره) در موضوعات ادبی، فقهی، اصولی، تفسیری، کلامی، فلسفی، منطقی، رجالی، روایی و موضوعات دیگر بسیار زیاد و متنوع است و بالغ بر صد جلد می‌باشد. در این جا در هر رشته به یکی از آثار گران سنگ علامه به صورت مختصر می‌پردازیم:

اثر فقهی: منتهی‌المطلب فی تحقیق المذهب: این کتاب بی نظیر در مسائل فقهی به بررسی نظر امامیه در مسائل گوناگون فقهی پرداخته است و پس از اثبات نظر امامیه به بررسی دیدگاه فقه‌های مذاهب عامه پرداخته و دیدگاه‌های موافقین و مخالفین را ذکر نموده و سپس به رد آرای مخالفین پرداخته است. ایشان در مقدمه کتاب، احتیاج به علم فقه، موضوع علم فقه، مبادی، مسائل و تعریف علم فقه را ذکر نموده و دلیل وجوب تحصیل این علم را بیان کرده است. چاپ جدید این کتاب در چهار جلد به زبان عربی با همت انتشارات مجمع مباحث اسلامی مشهد سال ۱۴۱۲ به چاپ رسیده است.^۲

اثر تفسیری: ایضاح مخالفة السنة لنص الكتاب و السنة: این کتاب تفسیری صیغه کلامی دارد و بخشی از آن به دست ما رسیده است که از آیه ۲۱۲ سوره بقره آغاز می‌گردد و به آخرین آیه سوره آل عمران پایان می‌پذیرد.^۳

اثر منطقی: الجوهر النضید: این کتاب شرحی بر کتاب تجرید المنطق خواجه نصیر طوسی است و به گونه ای بسیار نیکو به رشته تحریر در آمده است و تاکنون نیز از کتب آموزشی در علم منطق

۱. علی دوانی، مفاخر اسلام، تهران، انتشارات امیر کبیر، ج ۱، ۱۳۶۴ ش، ج ۴، صص ۲۴۰-۲۴۳.
۲. حافظ فرزانه، سایت اندیشه قم به نقل از مقدمه کتاب منتهی المطلب و الذریعه، ج ۲۳، ص ۱۲ و امل الأمل، ج ۲، ص ۸۲.
۳. عبدالحسین طالعی، سایت راستخون.
۴. سایت مؤسسه انتشارات حکمت.
۵. سایت کتاب نیوز به نقل از رضا محمد زاده، دانشنامه جهان اسلام.
۶. سایت کتابنامه.
۷. همان.
۸. سایت کتاب قم.

تیترا

مصاحبه با آیت الله طباطبایی نژاد
نہاینده محترم ولی فقیہ و امام جمعہ اصفہان

فقه حکومتی مهم‌ترین موضوع پژوهشی در شرایط کنونی

در مصاحبه با حجت‌الاسلام والمسلمین صفایی بوشهری
نهایی‌نده محترم ولی فقیه و امام جمعه بوشهر

ج. با روش‌های مناسب دانش‌بنیان پژوهشی در امر پژوهش در موضوعات و مسائل مختلف آشنا گردیده و روند پژوهش را مدیریت نمایند. د. نوآوری و آفرینش علمی در افق پژوهش، بالی است برای دستیابی به معراج تولید علم. هـ. پشتکار و مراعات تقوا و اخلاق پژوهشی و اتکا و ایمان به خدا و هم‌گرایی پژوهشی از امور موفقیت‌زای پژوهشی می‌باشد.

**سامانه پژوهش
باید به سمت تولید
علم متناسب با شرایط
کنونی حرکت کند**

و. هیچگاه اصالت‌های حوزوی را که میراث سلف صالح است فراموش نکرده و از نوآوری‌های کارآمد نیز غافل ننماییم.

تمامی علوم، از ادبیات عرب تا مسائل بسیار پیچیده فقهی، با یک اولویت‌بندی دقیق، پژوهش صورت گیرد؛ ولی مهم‌ترین موضوع پژوهشی در شرایط کنونی باب مهم فقه حکومتی با موضوعات متنوع آن است.

**بعنوان یک پیشکسوت در
عرصه علم در شرایط کنونی
جامعه چه انتظاراتی از یک طلبه
جوان دارید؟**

با توجه به اینکه پژوهش، پایه تولید و تحول علم است و دانش و تلاش، مایه پژوهش کارآمد، یک طلبه برای موفقیت در امر پژوهش لازم است که نکاتی را مراعات نماید:

الف. داشتن توانمندی علمی در موضوع پژوهش. بدین جهت باید در تحصیل علوم حوزوی روش‌مند تلاش کرد.

ب. انتخاب موضوعات با اولویت‌بندی بر مبنای نیاز و توان. بنابراین طلاب عزیز در دوران تحصیل به موضوعات مورد تحصیل و فارغ‌التحصیلان به موضوعات متنوع پژوهشی بپردازند.

**لطفاً بفرمایید که تا چه حد
پژوهش‌های حوزوی باید
متناسب با نیازهای روز جامعه
باشد؟**

بسم الله الرحمن الرحيم. بی‌تردید با توجه به تعریف، پژوهش عبارت است از «فرایند نظام‌مند پردازش اطلاعات در یک گستره خاص که به تولید دانش در عرصه تاریخ علم می‌انجامد»؛ سامانه پژوهش باید به سمت تولید علم متناسب با شرایط کنونی حرکت کند و حوزه همواره در طول تاریخ خود جلوتر از زمان، پژوهش و تولید علم داشته است و امروز نیز باید چنین باشد.

**به نظر حضرت‌عالی چه
موضوعاتی در پژوهش‌های
حوزوی مغفول مانده است؟**

حوزه در عرصه پژوهش باید به تمامی موضوعات علمی مطرح در معارف اسلامی توجه ویژه نماید. اساساً پژوهش یعنی راهکار دانش‌بنیان تأیید یافته‌ها و تولید نایافته‌ها. بنابراین نیاز است در

بایسته‌های نظام آموزشی و پژوهشی

در مصاحبه با آقای حجت‌الاسلام و المسلمین لطیفی
مدیر محترم حوزه علمیه استان آذربایجان شرقی

جای دقت نظر و ژرف‌اندیشی نشسته، افراد با گرفتن مدرک به مرحله‌ای از علم، قانع شده، انگیزه‌ها فروکش می‌کند و جای تشنگی و تلاش را سیری کاذب و رضایت‌مندی به عنوان، بگیرد. نکته دوم، نبود نظام جامع پژوهش است. ما نمی‌دانیم پژوهش چیست؟ چه جایگاهی دارد؟ با چه سیاست‌هایی به چه اهدافی می‌خواهد برسد؟ گستره آن تا کجاست و کارکردهایش چیست؟ و... نکته دیگر، حل مشکل گذار است. تنبعات علمی

**مهم‌ترین گام برای
فرهنگ‌سازی پژوهش،
رها ساختن آموزش
از چنگال مدرک و
مدرک‌گرایی است**

دانشمندان حوزوی در گذشته و بلکه تا نیم‌قرن اخیر چشم‌ها را خیره می‌کرد. اما متأسفانه روی آوردن به شیوه‌های وارداتی پژوهش از سویی فرصت بهره‌مندی از روش آزمایش شده و کاربردی گذشته را از دست اساتید کاردان و سنتی حوزه گرفته و از سوی دیگر، به دلیل ناهماهنگی شیوه جدید با مبانی علوم انسانی و شیوه نهادینه‌شده حوزه‌ها هنوز نتوانسته است به درستی استقرار یافته و به فرهنگ‌سازی پژوهش بپردازد.

نوشتن یافته‌ها تجسد و عینیت می‌یابد و نیز به وسیله آن ماندگار می‌شود، اما نه پژوهش‌گری به معنای نویسندگی است و نه هر پژوهش‌گری الزاماً باید نویسنده باشد. همان‌گونه که هر نویسنده‌ای ممکن است پژوهش‌گر نباشد.

در نتیجه طلاب باید از همان سال اول با پژوهش و تحقیق زندگی کنند و با آن همانند هم‌مباحثه‌ای سمج و پر استعداد، انس بگیرند. هم‌سالان بنده به یاد دارند تنها، کتاب امثله، حاشیه نداشت و از صرف میر، حواشی کتاب‌ها شروع می‌شد و طلبه را تشویق می‌نمود تا ضمن فهم متن به حواشی نیز بپردازد و از نکته‌ها و اشاره‌های آن برای فهم بهتر متن بهره گیرد و همین تمرین‌ها و ممارست‌های دوران جوانی بود که طلبه درس خارج را و می‌داشت تا برای یک ساعت راهنمایی و طرح پژوهشی ده‌ها کتاب و تقریر را مطالعه و درس استاد را نقادی نماید.

**چه بایسته‌هایی در نظام
آموزش و پژوهش حوزه لازم
است؟**

مهم‌ترین گامی که برای فرهنگ‌سازی پژوهش باید برداشته شود، رها ساختن آموزش از چنگال مدرک و مدرک‌گرایی و نجات‌دادن دانش از بازار تجارت و خرید و فروش مادی است. گرایش به مدرک و تجاری نمودن علم باعث شده تا افزون بر سقوط ارزش و جایگاه علم، حفظ و روایت‌گری

**یک طلبه جوان از چه زمانی
باید با پژوهش و پژوهش‌گری
آشنا شود؟**

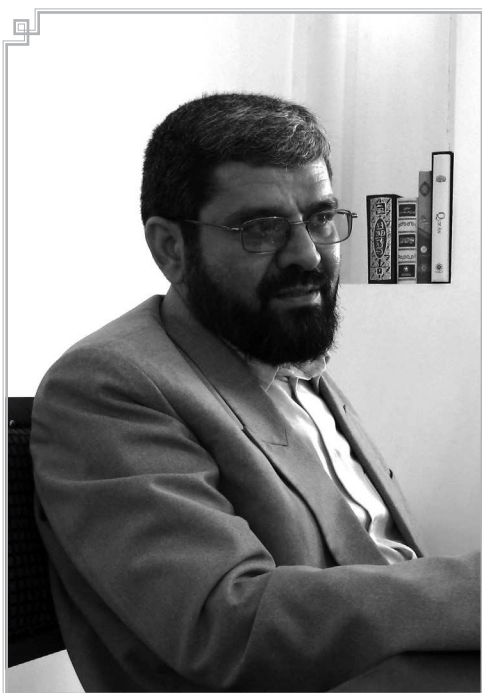
بسم الله الرحمن الرحیم. پژوهش به معنای داشتن اثر پژوهشی از روزی آغاز می‌شود که دانش‌پژوه احساس کند سخنی برای گفتن و نوشتن دارد و یا حلقه مفقوده‌ای یافته است که می‌تواند دو نقطه را به هم پیوند زند. بخشی از این احساس در اثر تقویت بنیه علمی و مطالعه و تحقیق، و بخش دیگر با لطافت روح و شکار سوزها حاصل می‌شود، اما اگر پژوهش به معنای داشتن روح و مهارت پژوهش‌گری و باز کردن گره از مجهولات است - که هست - باید گفت علاقه به تحقیق و دانش و کشف مجهولات و داشتن روح پژوهش‌گری، بخشی فطری و خدادادی است و بخش دیگر تابع اراده و خواست فرد و تمرین و ممارست او برای یافتن پاسخ پرسش‌های خرد و کلان است و این روحیه باید از آغاز طلبگی با طلبه همراهی نماید. در تعبیری بسیار زیبا حضرت امیرالمؤمنین علیه‌السلام می‌فرمایند: «ان ربی وهب لی قلباً عقولاً و لساناً سولاً» زبان پرسش‌گر و ضمیر خردورز هیچگاه نباید از طلبه دور باشد.

البته عده‌ای پژوهش و پژوهش‌گری را با نگارش و نویسندگی مترادف می‌شمرند و یا حداقل نویسندگی را پیش‌نیاز پژوهش می‌دانند، لکن نسبت این دو، «عموم و خصوص من وجه» است. بلی باید اقرار نمود که پژوهش و پژوهش‌گری با

تیترا

مصاحبه با حجت الاسلام والمسلمین عباد
معاون محترم پژوهش حوزه‌های علمیه

نهادینه شدن جشنواره در حوزه‌های علمی خواهران

در مصاحبه با جناب آقای خالقی

معاون محترم پژوهش حوزه‌های علمی خواهران

برنامه‌های تحصیلی مقاطع چهارگانه حوزه‌های خواهران؛

۲. در دستور کار قرار گرفتن طرح آموزش پژوهش محور برای مقاطع تحصیلی بالاتر از دوره عمومی؛

۳. تشکیل صدها هسته پژوهشی برای فعال سازی پژوهش گران فارغ التحصیل؛

۴. ایجاد چندین کانون و انجمن پژوهشی در مدارس دوره عمومی و مراکز و مؤسسات دوره عالی؛

**سیاست گذاری و
برنامه ریزی بهینه، عامل
اصلی در مشارکت افزایی
شرکت کنندگان است-**

۵. برگزاری مسابقات پژوهشی سراسری برای طلاب و فارغ التحصیلان حوزوی با عنوان «مسابقه رشد»؛

۶. حمایت از چاپ آثار برتر پژوهشی؛

۷. آغاز مطالعات امکان سنجی و ظرفیت سنجی تأسیس پژوهشکده‌های ویژه طلاب خواهر؛

۸. ضابطه مند نمودن فعالیت‌های پژوهشی شامل نشست‌های علمی، همایش‌ها و اجرای دوره‌های مهارت بخشی و همچنین طرح‌های تحقیقاتی با تهیه آیین نامه‌های جداگانه در این معاونت در حال بررسی است و حمایت و مساعدت فکری، معنوی و مادی سالانه، نسبت به صدها فعالیت و طرح پیشنهادی جزء برنامه‌های این معاونت است.

رسیده و موضوعات و مسائل مبتلا به در حیطه پایان نامه نویسی، کتاب و مقاله، دسته بندی شده و با توجه به تشکیل ۲۰۰ کانون پژوهش گران فارغ التحصیل (هسته پژوهشی)، سفارشات اولیه با نظارت اساتید راهنما انجام گرفته و این شاء الله در آینده‌ای نزدیک، شکوفه‌های این پژوهش‌ها به بار نشینند.

مقام معظم رهبری در سفر سال گذشته خود به قم، نسبت به تربیت هزاران عالم، پژوهشگر، فقیه و فیلسوف در حوزه‌های علمی خواهران تأکید فرمودند. چه برنامه‌هایی در این خصوص مدنظر دارید؟ آیا تاکنون اقدامی صورت گرفته است؟

اساساً خط مشی حوزه‌های علمی با ایجاد گرایش‌های مختلف در سطح ۳، فقه و اصول، فلسفه و کلام، تاریخ اسلام، تفسیر و علوم قرآن و مطالعات زنان نیز نوید حرکت به سوی تحقق منویات منبع رهبر معظم انقلاب را دارد. البته تنها پیش نیازهای این تحول اساسی شکل گرفته بود. پس از رهنمودهای معظم له، این سوگیری با ارتقای بخشی کیفی و برنامه ریزی‌های گوناگون در معاونت‌های مرکز، جانی تازه گرفت و هم‌اینک اهتمام جدی به سوی تربیت پژوهشگر، عالم و مبلغ در جهت تأمین نیازهای اساسی جامعه اسلامی و جهانی، با جدیت زیاد دنبال می‌شود. این معاونت به فضل الهی در راستای تحقق منویات معظم له اموری در دستور کار دارد که از آن جمله می‌توان به موارد زیر اشاره کرد:

۱. حضور جدی پژوهش در بازنگری و اصلاح

استقبال طلاب خواهر در این دوره چگونه بوده است؟

بحمدالله تعالی و در پرتو تلاش معاونان پژوهشی مدارس علمی و نهادینه شدن جشنواره علامه حلی^(ع) در حوزه‌های علمی خواهران، استقبال از جشنواره روند رو به رشدی داشته و نسبت به سال گذشته ۶۰۰ اثر بر آمار آثار خواهران شرکت کننده افزوده شده و امیدواریم هم از نظر کمی و هم از حیث کیفی شاهد تحول اساسی باشیم.

دلیل این استقبال که هر ساله روبه افزایش است چیست؟

سیاست گذاری و برنامه ریزی بهینه، عامل اصلی در مشارکت افزایی شرکت کنندگان است. هم‌اینک حوزه‌های علمی خواهران از حالت انفعال و ارائه آثار موجود و آماده خارج شده و در تولید اثر در حوزه‌های کتاب، مقاله و پایان نامه‌های فاخر تمهیدات دوراندیشانه و کارشناسانه‌ای را در دستور کار قرار داده و افق‌های روشنی را در این عرصه به انتظار نشسته که ان شاء الله از میراث مکتوب حوزه خواهند بود.

**با توجه به شبیهاتی که امروزه
بخصوص در حوزه زنان مطرح
می‌شود، تا چه حد از فرصت
و ظرفیت‌های جشنواره علامه
حلی^(ع) در جهت پاسخ گویی به
شبیهات استفاده شده است؟**

یکی از برنامه‌های اساسی حوزه‌های علمی خواهران، پاسخ گویی به نیازها و شبیهات رایج در جامعه با رویکرد مطالعات بانوان است. در این راستا نیازشناسی موضوعی در عرصه بانوان به انجام

رشد کمی و کیفی آثار در جشنواره چهارم

گزارش حجت الاسلام والمسلمین گودرزی
دبیر جشنواره علامه حلی^(ره)

و اعضای محترم دبیرخانه، خصوصاً حجت الاسلام والمسلمین حجامی، مدیر محترم بخش علمی و جناب آقای مظاهری، مدیر محترم بخش اجرایی جشنواره و سایر همکاران ایشان در دبیرخانه مرکزی و دبیرخانه‌های استانی جشنواره قدردانی و تشکر می‌کنم.

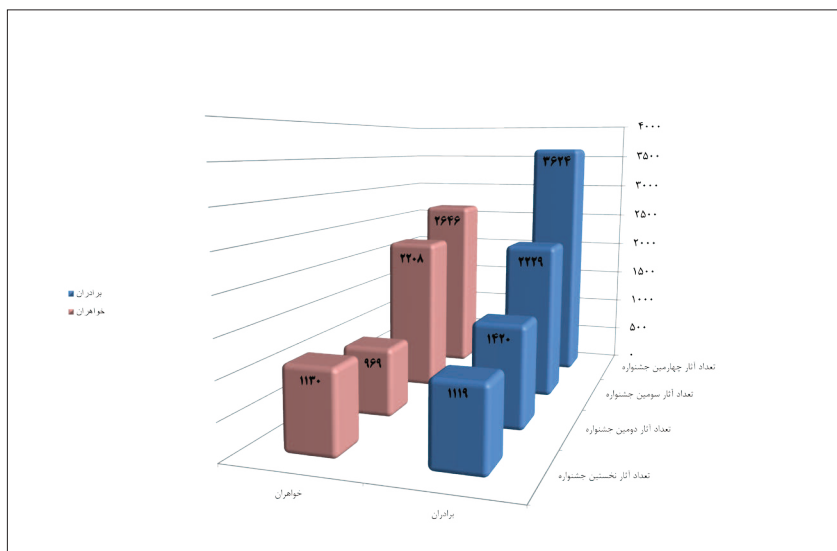
**همکاری مضاعف
معاونت‌های پژوهش
استان‌ها و اطلاع‌رسانی
موفق دبیرخانه از علل
استقبال طلاب از این
دوره است**

۵. تشکیل شورای علمی جشنواره بر اساس آیین‌نامه مصوب شورای عالی حوزه.
۶. آسیب‌شناسی فرم‌های ارزیابی.
از جمله مشکلات پیش‌روی ما، فقدان سامان‌دهی و سازمان‌دهی مناسب ارزیابان و برخی مشکلات مربوط به آیین‌نامه‌های جشنواره است که امیدواریم با همکاری و دلسوزی معاونت محترم پژوهش در سال آتی این مشکلات مرتفع گردند.
جشنواره در هر دوره‌ای دارای ده گروه علمی متناسب با محورهای ثابت بر اساس نظام علوم حوزوی است و یک بخش ویژه دارد که موضوعات روز و مورد نیاز نظام و نیز کارآمد را انتخاب می‌کند که برای آن، امتیاز ویژه‌ای تعیین می‌کند. این موضوعات با تشخیص کمیته علمی متشکل از اساتید اهل فن از حوزه‌های علمیه برادران و خواهران استخراج می‌شود.
در آخر از تمام مسئولین، به ویژه حجت الاسلام والمسلمین عماد، معاون محترم پژوهش حوزه‌های علمیه؛ حجت الاسلام والمسلمین زارعی، سرپرست محترم دفتر اطلاع‌رسانی و توسعه فرهنگ پژوهش

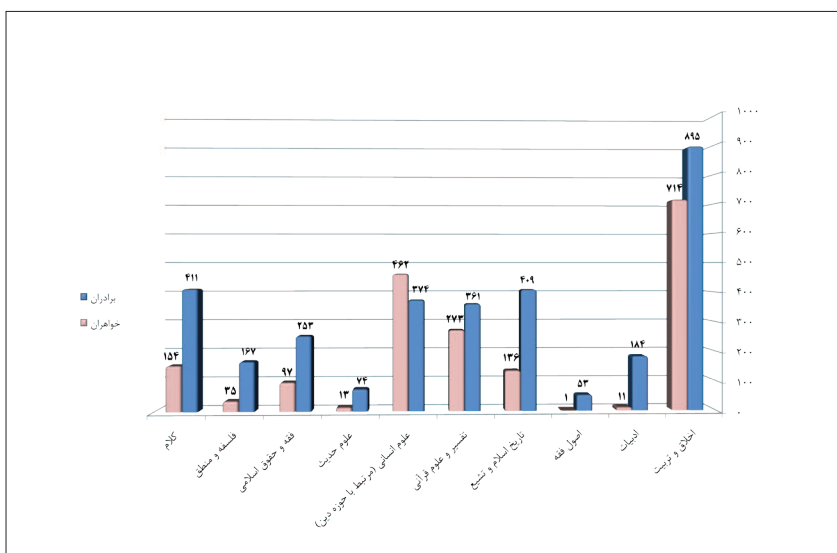
با توجه به آثار رسیده به جشنواره چهارم، می‌توان گفت استقبال از این دوره بسیار خوب و بطور کلی روبه‌رشد بوده است. اهم علل این رشد عبارتند از:
۱. همکاری و فعالیت مضاعف معاونت‌های پژوهش در استان‌های مختلف بویژه استان تهران و فارس.
۲. اطلاع‌رسانی موفق و دقیق‌تر توسط دبیرخانه.
۳. بازدید مسئولین جشنواره از برخی مدارس علمیه در سطح کشور و برگزاری جلسات متعدد با طلاب.
تفاوت این دوره با دوره‌های قبل عبارت است از:
۱. رشد کمی آثار از ۴۵۴۵ اثر در جشنواره سوم به ۶۲۷۰ در چهارمین دوره.
۲. رشد کیفی آثار، بطوری که کف امتیازات برگزیدگان و شایستگان تقدیر از ۷۵ در دوره قبل، به ۷۷ در این دوره رسیده است.
۳. اجرای مصوبات شورای عالی حوزه در خصوص جشنواره.
۴. دقت و نظارت علمی بیشتر نسبت به دوره قبل.

جشنواره چهارم از نگاه آمار

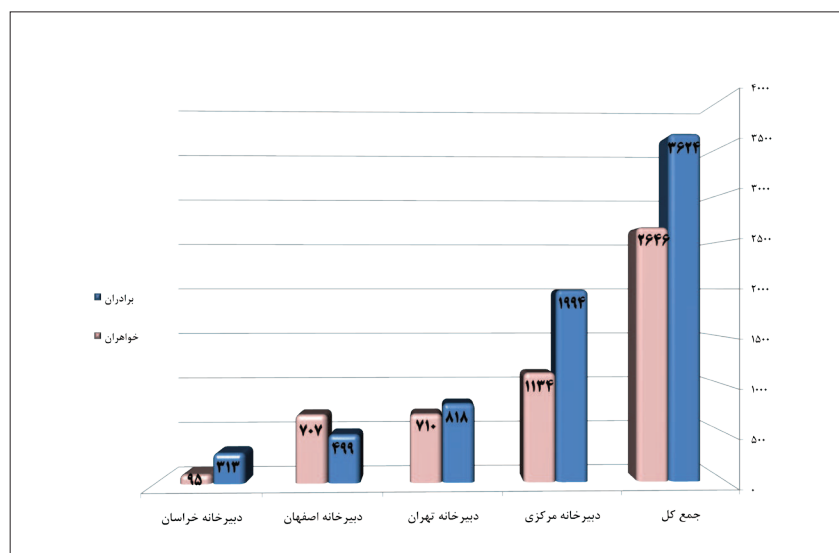
— نمودار رشد آثار دوره اول تا چهارم جشنواره —

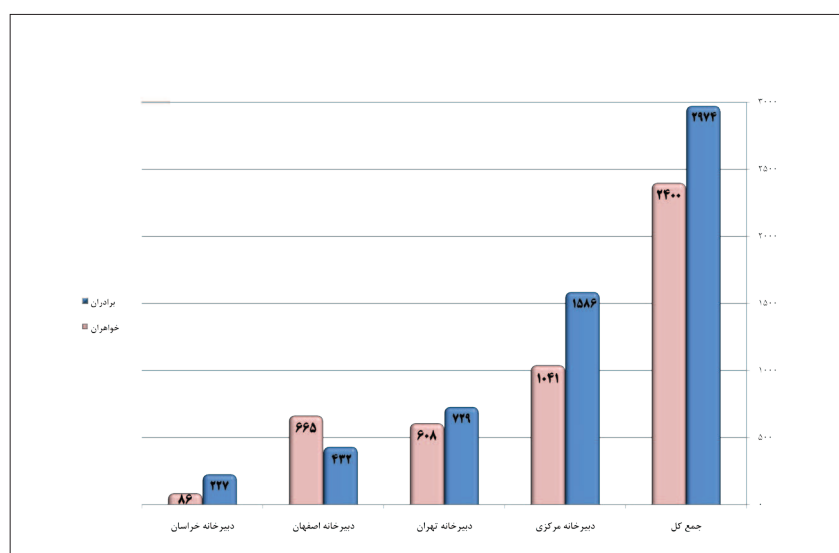
— فراوانی آثار به تفکیک گروه‌های علمی —

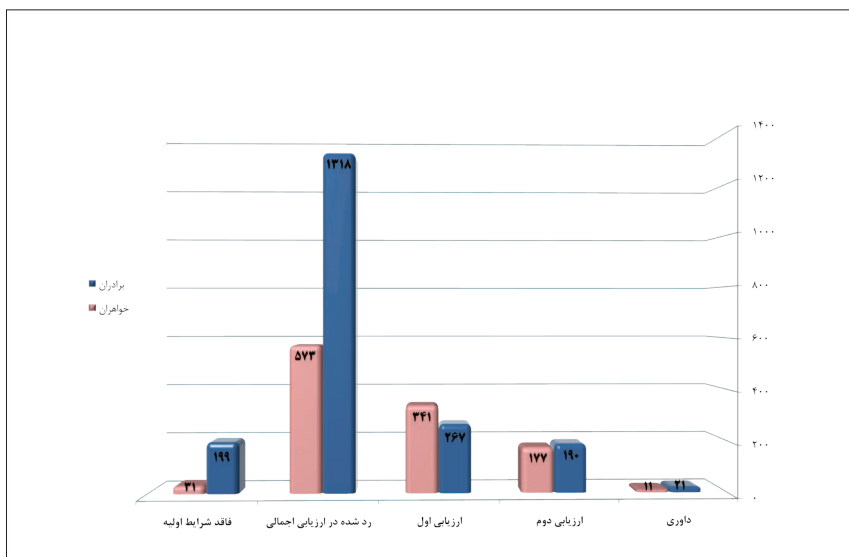
— فراوانی آثار به تفکیک جنسیت —

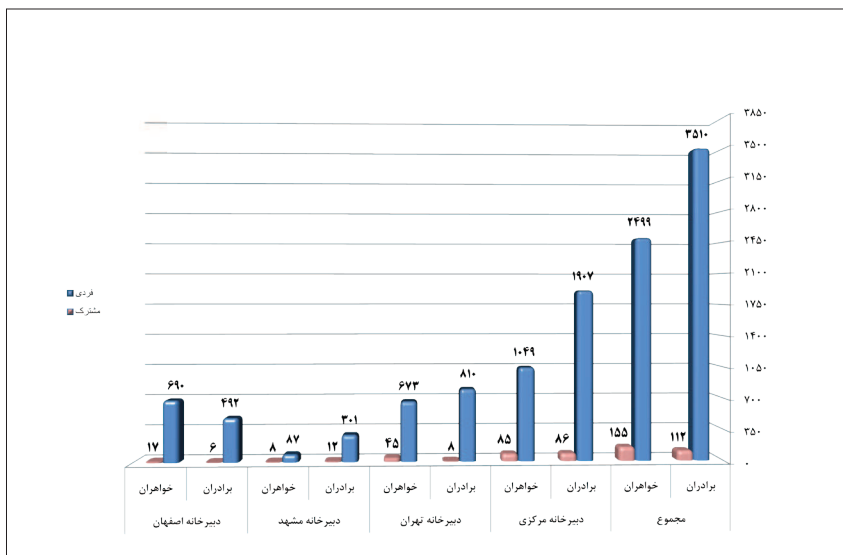
— فراوانی پژوهشگران به تفکیک جنسیت —

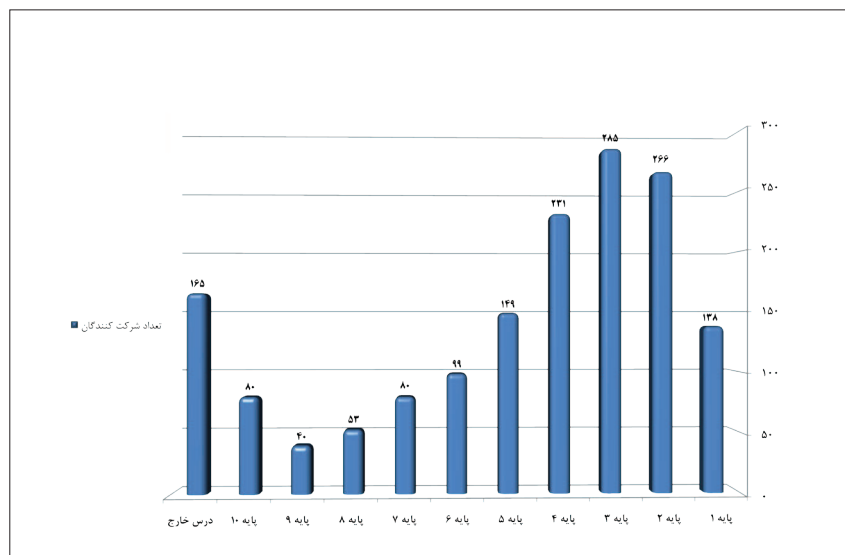
— فراوانی آثار به تفکیک ارزیابی —

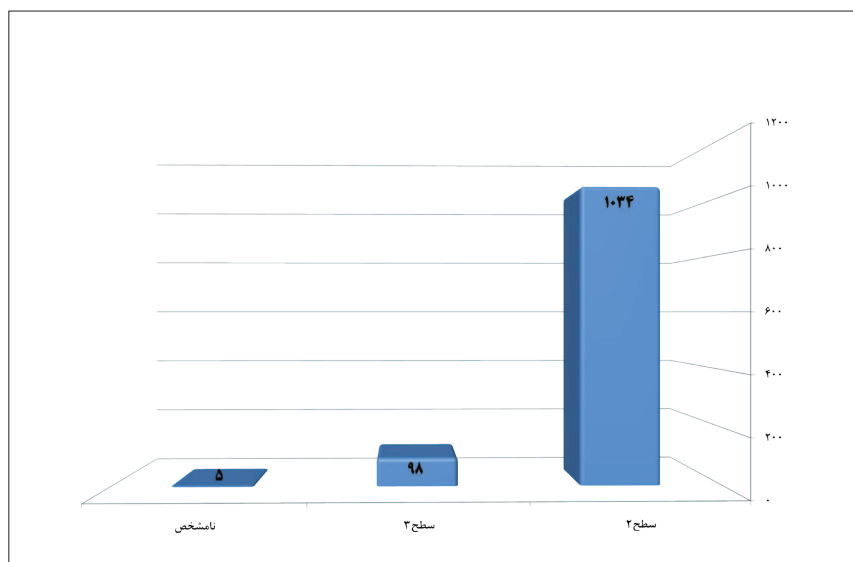
— فراوانی آثار به تفکیک نوع فعالیت —

— فراوانی شرکت کنندگان برادر به تفکیک پایه —

— فراوانی شرکت کنندگان خواهر به تفکیک سطح تحصیله —

مقایسه شرکت کنندگان چهار دوره جشنواره به تفکیک استان ها

استان	دومین جشنواره			سومین جشنواره			چهارمین جشنواره		
	برادران	خواهران	جمع	برادران	خواهران	جمع	برادران	خواهران	جمع
آذربایجان شرقی	۳	۴۹	۵۲	۵	۴۰	۴۵	۳۴	۴۰	۷۴
آذربایجان غربی	۰	۱۵	۱۵	۰	۴۸	۴۸	۱	۱۰	۱۱
اردبیل	۴	۶	۱۰	۱	۱۷	۱۸	۰	۶	۶
اصفهان	۷۱	۱۳۶	۲۰۷	۲۸۰	۶۰۹	۸۸۹	۴۳۲	۶۶۵	۱۰۹۷
البرز	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۲	۱۷	۱۹
ایلام	۷	۱	۸	۷	۲۰	۲۷	۲	۱۷	۱۹
بوشهر	۰	۳۱	۳۱	۱۰	۵۱	۶۱	۲	۲۷	۲۹
تهران	۴۵	۲۰۲	۲۴۷	۱۷۵	۵۰۱	۶۷۶	۷۲۹	۶۰۸	۱۳۳۷
چهارمحال و بختیاری	۰	۱	۱	۱۷	۴	۲۱	۱	۴	۵
خراسان	۳۴	۵۴	۸۸	۰	۰	۰	۲۲۸	۸۶	۳۱۴
خوزستان	۲	۴۴	۴۶	۲۴	۱۲۵	۱۴۹	۱۴۶	۶۲	۲۰۸
زنجان	۲	۲	۴	۴	۲۰	۲۴	۱	۱۳	۱۴
سمنان	۰	۳۲	۳۲	۶	۴۹	۵۵	۰	۳۵	۳۵
سیستان و بلوچستان	۰	۶	۶	۸	۳۰	۳۸	۱۳	۹	۲۲
فارس	۱۴	۵۴	۶۸	۷۱۵	۶۱	۷۷۶	۹۶۹	۳۸۶	۱۳۵۵
قزوین	۹	۴	۱۳	۱۶	۴	۲۰	۰	۵	۵
قم	۵۰۲	۱۰۹	۶۱۱	۱۰۸	۱۰۸	۲۱۶	۲۹۸	۶۱	۳۵۹
کردستان	۰	۶	۶	۰	۱	۱	۰	۵	۵
کرمان	۰	۴۶	۴۶	۴	۱۰۲	۱۰۶	۵	۳۸	۴۳
کرمانشاه	۰	۱	۱	۱	۳۳	۳۴	۰	۳۷	۳۷
کهگیلویه و بویراحمد	۰	۵	۵	۲	۱۱	۱۳	۰	۰	۰
گلستان	۰	۳۰	۳۰	۲	۵۸	۶۰	۰	۳۰	۳۰
گیلان	۰	۲	۲	۰	۱۶	۱۶	۴	۴	۸
لرستان	۲	۲	۴	۳	۳۸	۴۱	۲	۵	۷
مازندران	۵	۲۴	۲۹	۱۱	۶۳	۷۴	۴	۳۴	۳۸
مرکزی	۱	۱۶	۱۷	۲	۲۴	۲۶	۳	۱۶	۱۹
هرمزگان	۱	۰	۱	۲	۱۰	۱۲	۰	۳	۳
همدان	۳	۱	۴	۱۱	۱۷	۲۸	۳۳	۳۲	۶۵
یزد	۱	۲۴	۲۵	۳	۵۸	۶۱	۳	۷۶	۷۹
نامشخص	۴	۶	۱۰	۰	۰	۰	۱	۱	۲

برگزیدگان و
شایستگان تقدیر
چهارمین جشنواره
علامه حلی^(ره)

مقالات سطح ۱

ردیف	نام و نام خانوادگی	نام اثر	امتیاز	نوع منتخب
۱	 فرزانه زارعی	تربیت اسلامی قبل از تولد فرزند	۷۶.۵	شایسته تقدیر
۲	 مهسا یعقوبی	درآمدی بر سیره اقتصادی معصومین(ع) و اصول راهبردی برای تأمین درآمد	۷۶.۵	شایسته تقدیر
۳	 محمدامین آسیایی فرد	بررسی اعداد در زبان عربی	۷۵.۵	شایسته تقدیر
۴	 سمیه حسین پور	بررسی فقهی عده و انواع آن	۷۵.۵	شایسته تقدیر
۵	 ندا نصیری مبارکه	قرآن در آینه قرآن	۷۳	شایسته تقدیر

مقالات سطح ۲

ردیف	نام و نام خانوادگی	نام اثر	امتیاز	نوع منتخب
۱	 یونس جمالی	سالیه به انتفاء موضوع	۸۶.۵	برگزیده
۲	 محمد حبیب‌اللهی	حمل و اقسام آن	۸۱	برگزیده
۳	 فاطمه‌سادات موسوی	هم‌گرایی اسلامی در سیره نبوی	۷۶.۵	شایسته تقدیر

مقالات سطح ۳

ردیف	نام و نام خانوادگی	نام اثر	امتیاز	نوع منتخب
۱	 محمدهادی توکلی	محمد بن عبدالله بن مسرّه قرطبی	۹۵	برگزیده
۲	 محمدعلی جان اسماعیلی	رابطه‌ی صفات با ذات در نگاه شیعه و اهل سنت	۹۲	برگزیده
۳	 محمد مروارید	بررسی اعتبار رجالی جابر بن یزید جعفری	۸۵	برگزیده
۴	 محمد کریمی	اندیشه تفکیک یا روشی در فهم دین	۸۴.۵	برگزیده
۵	 جاسم موسوی پور	نسبت انکار امامت و کفر	۸۰.۵	برگزیده

ردیف	نام و نام خانوادگی	نام اثر	امتیاز	نوع منتخب
۶	 محمدعلی عصمتی	دلالت سیاقی	۷۹,۵	شایسته تقدیر
۷	 محمد سلطان محمدی	حکم فقهی استعمال عطریات (طیب) در احرام	۷۸,۷۵	شایسته تقدیر
۸	 مهدی باقری	رابطه دین‌داری اجتماع و پیشرفت از دیدگاه علامه طباطبائی(ره)	۷۷,۵	شایسته تقدیر

مقالات سطح ۳

ردیف	نام و نام خانوادگی	نام اثر	امتیاز	نوع منتخب
۱	 محمدحسین مدنی	معناشناسی «ضالالت» در قرآن کریم	۹۳	برگزیده
۲	 احمد شه‌گلی	علت مرگ از دیدگاه فلسفه	۸۶,۵	برگزیده
۳	 جواد فریور	گزارش خبری تحلیلی از زندگینامه سیاسی اجتماعی سلیمان بن سرد خزاعی	۸۳,۲۵	برگزیده
۴	 سید علی‌رضا مددی الموسوی	نسخ در قرآن کریم و نظریه‌ای تازه از آیت‌الله سیستانی	۸۲,۵	برگزیده
۵	 محمدتقی شاکر اشتیجه	چیستی روح‌القدس و آثار آن	۸۲	برگزیده
۶	 حسین زحمتکش	شرح آیه لن ترانی در اندیشه عرفا	۸۱,۵	برگزیده
۷	 محمود شکری	ثنویت نفس و بدن از دیدگاه ملاصدرا و دکارت	۸۱	برگزیده
۸	 سید محمدرضا علم‌هدایی	خطابات قانونیه از دیدگاه امام خمینی(ره)	۸۰	شایسته تقدیر
۹	 سید محمد قادری	تطبیق ملاکات و مزایای برهان صدیقین بر تقریرات حکیم سبزواری و علامه طباطبائی	۸۰	شایسته تقدیر
۱۰	 محمدمهدی شاهمرادی فریدونی	کاوشی در معناشناختی امّی در قرآن با تأکید بر سیر تاریخی نزول آن	۸۰	شایسته تقدیر
۱۱	 مصطفی پیوندی	قبح العقاب أو حقّ الطاعة أو استئناف مسلک ثالث	۸۰	شایسته تقدیر
۱۲	 مجید حدادی	قبض حکمی ثمن در بیع سلم	۸۰	شایسته تقدیر
۱۳	 حسین حلبیان	مسئولیت مالی پزشک	۷۹,۵	شایسته تقدیر

ردیف	نام و نام خانوادگی	نام اثر	امتیاز	نوع منتخب
۱۴	 مهدیه نامدار	ناهمگونی دموکراسی غربی با هویت ایرانی	۷۹	شایسته تقدیر
۱۵	 مهدی ساجدی	بررسی فقهی شروط در ضمن عقد نکاح	۷۸,۵	شایسته تقدیر
۱۶	 خدیجه سپهری	توحید ذاتی در نهج البلاغه	۷۸	شایسته تقدیر
۱۷	 محمدمهدی احسانی‌فر	بررسی اصل رجالی وثاقت رجال کتاب نوادر الحکمه	۷۷,۵	شایسته تقدیر
۱۸	 رحیم دهقان سیمکانی	ملاصدرا و قاضی عبدالجبار در چهار محور کارکرد اخلاقی عقل	۷۷,۵	شایسته تقدیر
۱۹	 محمدرضا برته	مبانی مشروعیت جنگ در یهودیت - مقاله شماره ۱	۷۷,۵	شایسته تقدیر
۲۰	 محمد بهمنی	بررسی جریان شبه‌وهایی جدید در ایران، در آینه افکار و اندیشه‌های شریعت سنگلجی (روحانی تجدیدنظرطلب عصر رضاخانی)	۷۷	شایسته تقدیر

کتاب سطح ۱ و ۲

ردیف	نام و نام خانوادگی	نام اثر	امتیاز	نوع منتخب
۱	 پوریا کاظمی‌زاده	احیاء العروض	۷۱	شایسته تقدیر

کتاب سطح ۳

ردیف	نام و نام خانوادگی	نام اثر	امتیاز	نوع منتخب
۱	 هادی کردان	پاسخ به شبهات اینترنتی ۳ و ۴	۷۹,۵	برگزیده
۲	 افضل‌الدین رحیم‌اف	بررسی شبهات راجع به امام حسین(ع) و قیام عاشورا	۷۸,۵	شایسته تقدیر
۳	 توفیق اسداف	بررسی تطبیقی اسلام و مسیحیت	۷۸	شایسته تقدیر
۴	 محمد عامری‌راد	ازدواج ام‌کلثوم	۷۷	شایسته تقدیر

کتاب سطح ۴

ردیف	نام و نام خانوادگی	نام اثر	امتیاز	نوع منتخب
۱	 محمد محسن مروجی طبسی	الامام الرضا(ع) عند اهل السنة	۸۵.۵	برگزیده
۲	 حسن نعیم آبادی	الإله المصلوب	۸۱	برگزیده
۳	 امیر محسن عرفان	بازخوانی عوامل پیدایش مدعیان دروغین مهدویت و گرایش مردم به آنان	۸۰	شایسته تقدیر
۴	 قادر حافظ	مأخذشناسی ادیان جدید	۷۸	شایسته تقدیر
۵	 مجتبی بیدقی	نقد و بررسی ماهیت وحی از منظر دکتر سروش و مجتهد شبستری	۷۷	شایسته تقدیر

کتاب تصحیح

ردیف	نام و نام خانوادگی	نام اثر	امتیاز	نوع منتخب
۱	 حمید عطایی نظری	الباب المفتوح الى ما قبل فی النفس و الروح	۹۰	برگزیده
۲	 سید حسین خاتمی سبزواری	الدرة الثمينة فی نظم الكافية الحاجبية الالفية فی علم النحو	۷۹.۵	برگزیده

کتاب ترجمه

ردیف	نام و نام خانوادگی	نام اثر	امتیاز	نوع منتخب
۱	 گلناز رستگارپناه	قرآن و دانش نوین در تضاد یا در تطابق	۸۱	برگزیده

پایان نامه سطح ۲

ردیف	نام و نام خانوادگی	نام اثر	امتیاز	نوع منتخب
۱		نرگس خیری	تصویرپردازی ماورایی در قرآن	۸۶.۵ برگزیده
۲		زهرا کلهر	بررسی عشق در حکمت افلاطونی و تطبیق آن با حکمت و عرفان اسلامی	۸۴ برگزیده
۳		زهرا فیروزآبادی	نقد آثار مستشرقان در برخورد پیامبر(ص) با یهود مدینه	۸۳.۵ برگزیده
۴		محبوبه ملکی	ارتباط غیرکلامی در مهارت‌های زندگی از دیدگاه دین و روان‌شناسی	۸۳.۵ برگزیده
۵		زینت‌سادات انوری	پیوند بهائیت و صهیونیسم	۸۲ برگزیده
۶		سمیه ابراهیمی	فتنه و عوامل آن در نهج‌البلاغه	۸۱ برگزیده
۷		زینب نغمه	تحلیلی بر غزوه احد و عبرت‌های آن	۷۹.۵ شایسته تقدیر
۸		ظریفه کهارایان	قلب در قرآن	۷۸ شایسته تقدیر
۹		عاطفه صادق‌پور درزی	تبیین مظاهر جاهلیت اولی و مدرن و مقایسه آن دو	۷۷.۷۵ شایسته تقدیر
۱۰		مریم صادقی پری	نقش بهانیت در پیدایش و استمرار رژیم پهلوی	۷۷.۵ شایسته تقدیر
۱۱		آمنه عبدی دیزج یکان	حکمت ابتلا و امتحان در قرآن	۷۷ شایسته تقدیر
۱۲		زینب قاسمی گوهرریزی	نقش تفکر در رشد و هدایت انسان‌ها از دیدگاه اسلام	۷۷ شایسته تقدیر

پایان نامه سطح ۳

ردیف	نام و نام خانوادگی	نام اثر	امتیاز	نوع منتخب
۱		مسلم گریوانی	آسیب‌شناسی باور به خدا در معنویت‌های نوظهور هندی	۸۱.۵ برگزیده
۲		رسول مزرئی	تأویل طولی و مبانی آن از نگاه سید حیدر آملی	۸۱ شایسته تقدیر
۳		حسن مهدوی	بررسی شخصیت رجالی سهل بن زیاد	۸۰.۵ شایسته تقدیر

ردیف	نام و نام خانوادگی	نام اثر	امتیاز	نوع منتخب
۴	 رضا عندلیبی	خمس مال مخلوط به حرام	۷۸.۵	شایسته تقدیر
۵	 روح‌الله چراغی	نظریه عینیت وجود و ماهیت چالش‌ها و خیزش‌ها	۷۷	شایسته تقدیر

پایان‌نامه سطح ۴

ردیف	نام و نام خانوادگی	نام اثر	امتیاز	نوع منتخب
۱	 مهدی درگاهی	بررسی فقهی اماکن تأخیر مسافر	۹۰.۵	برگزیده

سخن برگزیدگان

حجت‌الاسلام مهدی درگاهی
بررسی فقهی اماکن
تخیر مسافر

چکیده اثر

از مواردی که از قاعده لزوم قصر در سفر خارج است، نماز مسافر در یکی از اماکن اربعه بیان شده است؛ در این رساله با قبول «حکم به تخیر یا تعین تمام در اماکن اربعه» و فارغ از هرگونه مناقشه در این خصوص، به تبیین موضوع حکم و بیان مراد از اماکن اربعه و محدوده آن پرداخته می‌شود؛ به عبارت دیگر مواضع تخیر یا تعین تمام بر مسافر، بررسی و تبیین می‌گردد.

با مراجعه به ادله و روایات، در می‌یابیم که محدوده این اماکن در روایات به گونه‌های مختلفی بیان گردیده، [به مثل «حرمین شریفین»، «مکه و مدینه»، «مسجدالحرام و مسجدالنبی»، «کوفه و مسجد کوفه»، «حرم الحسین (ع) و عند قبرالحسین (ع) و حائر»] و به تبع آن اقوال و احتمالات مطرح شده از سوی فقهاء مختلف است، و از آنجا که برخی محدوده قدیم اماکن را موضوع تخیر می‌دانند، پس به تاریخچه و موقعیت جغرافیایی این مواضع به منظور تعیین محدوده قدیم آن اشاره گردیده است.

با توجه به دسته‌بندی روایات در سه بخش «حرمین شریفین»، «حرم امیرالمؤمنین (ع)» و «حرم سید الشهداء (ع)» و بیان اقوال فقهاء و بررسی سندی و دلالی تک‌تک روایات، در مبحث جمع‌بندی که در هر سه بخش مطرح گردیده، جمع عرفی در کلمات فقهاء در آن خصوص مطرح و بنابر سیر منطقی، مبحث تعارض و رجوع به مرجحات و اصل فوقانی به تفصیل در بخش دوم و به اشاره در دو بخش دیگر ارائه گردید.

در خصوص سه موضع نخست، آنچه مهم است، آنست که تقابل بین این روایات، به نحو تقابلی مطلق و مقید مثبت و موافق البته با احراز وحدت حکم خواهد بود، که در نتیجه مطلق بر مقید حمل می‌شود. حتی غیر از وحدت حکم، راهی برای این جمع نیز وجود دارد، و آن تبدیل این دو دسته از روایات به مطلق و مقید متنافی و غیر موافق است؛ به این بیان که روایات دال بر مسجد، در مقام تحدید است، که در این صورت مفهوم داشته و این مفهوم با اطلاق روایات مطلق، تعارض بدوی و در نتیجه مطلق بر مقید حمل خواهد شد. بنابراین موضع تخیر، مساجد سه‌گانه - «مسجدالحرام» و «مسجدالنبی» و «مسجدکوفه» - خواهد بود.

در خصوص مکان چهارم، با توجه به حصر روایات معتبر به احادیث دال بر حرم، و بیان قدر متیقن از واژه حرم، محوطه داخلی حرم امام حسین (ع)، موضع چهارم تخیر مسافر خواهد بود.

سخن برگزیده

پیشاپیش، از تمام کسانی که در برگزاری جشنواره علامه حلی (ره) همت گمارده‌اند، زحمات اساتید محترم خود که در تعلیم علوم دینی به اینجانب تلاش‌های بسیاری نمودند، و نیز مدرسه‌ی فقهی شهیدین (ره)، خصوصا مدیریت محترم «حجت‌الاسلام حاج سید محمدرضا طباطبایی» و به ویژه استاد محترم راهنما، «حجت‌الاسلام والمسلمین حاج شیخ علی عنصلی» که در خصوص تدوین این رساله مرا یاری دادند و در جای‌جای تدوین این رساله، راهنما و گره‌گشای

اینجانب بودند و از استاد مشاور «حجت‌الاسلام والمسلمین حاج شیخ منصور مظاهری»، کمال قدردانی و سپاسگزاری را می‌نمایم.

از درگاه خداوند متعال، توفیقات روز افزون ایشان را در سایه‌ی حضرت ولی عصر (عج) روحی و ارواحنا له الفداء، خواستارم.

در مسائل فقهی، ماهیت موضوع و تعریف آن و به تعبیری حدود و ثغور آن، باید روشن و واضح گردد؛ تا امکان امثال حکم فراهم شود، از آنجا که در مسأله‌ی «حکم نماز مسافر در اماکن چهارگانه» از اولیاء دین علیهم‌السلام روایات متعدد و به ظاهر متعارض و با مدلول‌های مختلف، به ما رسیده است؛ و همین امر سبب تعدد آراء و احتمالات فراوان گردیده؛ شایسته بود به دقت تمام، این روایات که حسب مفاد و قائلین به آن، در دسته‌های گوناگونی تقسیم می‌گردد را، مورد بررسی سندی قرار داده و دلالت و ظهور آن و وجوه جمع بین آنها را به تفصیل و با دسته‌بندی مناسب ارائه و به جمع‌بندی نهایی دست یابیم.

هرچند موضوع حکم تخیر مسافر در مناسک حج و رساله‌های عملیه به شکل فتوا و مجملات مدهاست، ولی جای پاسخ تفصیلی باتوجه به مبانی، مدارک و اقوال بویژه برای روحانیون فرهیخته و عالم، خالی بود؛ بنابراین، برآن شدیم که با بررسی ادله به تعیین موضوع «حکم تخیر» به نحو تفصیلی تحت‌عنوان «بررسی فقهی اماکن تخیر مسافر» بپردازیم.

محمدعلی جان اسماعیلی

رابطه صفات با ذات در نگاه شیعه و اهل سنت

چکیده اثر

مسأله‌ی رابط‌ی صفات با ذات الهی از مسائل بسیار مهم در مباحث توحید در علم کلام و فلسفه است، و از دیرباز دیدگاه‌های فراوانی پیرامون آن ارائه گردیده است. در میان اهل سنت، دیدگاه اشاعره و معتزله از همه برجسته‌تر است، اشاعره معتقدند که صفات خداوند زائد بر ذات اوست، در حالی که معتزله، ذات را نائِب از صفات دانسته و آثار صفات کمالی را برای ذات ثابت می‌دانند. دو دیدگاه فوق از ناتوانی در تصور صحیح دیدگاه عینیت صفات با ذات الهی ناشی شده‌اند، و دارای لوازم فاسد بسیار زیادی هستند که از جمله‌ی آنها خلو ذات الهی از صفات کمالی، محدودیت، امکان، تعدد قدماء و غیره است.

در مقابل این دو دیدگاه، شیعیان امامی، فلاسفه، ماتریدیه و برخی از معتزله با رد دیدگاه زیادت و نیابت، به عینیت صفات کمالی حقیقی با ذات الهی معتقدند. البته دیدگاه عینیت صفات حقیقی با ذات دارای تفاسیر مختلفی است که در متن مقاله، به تبیین و تحلیل شش تفسیر آن پرداخته شده است.

سخن برگزیده

در مورد جشنواره علامه حلی(ره) لازم است عرض تقدیر و تشکر نمائیم از برگزارکنندگان آن که گامی بزرگ در راه فراهم آوردن زمینه رسالت تبلیغ نوشتاری برداشته‌اند؛ لکن باید متذکر شد که اولاً لازم است بر کمیت آن در طول سال افزوده شود تا این رسالت مهم تکاپوی بیشتری پیدا نماید؛ و ثانیاً لازم است مقدمات عملی در راه گسترش رسالت نویسندگی در بین طلاب علوم اهل بیت(ع) با برگزاری کلاس‌های نویسندگی فراهم گردد؛ و ثالثاً ضروری است دروس حوزوی به ویژه در سطوح بالاتر به شیوه پژوهش‌محوری برگزار گردد، تا مطالب ناب علمی همراه روش زیبایی نویسندگی به جوامع تشنه انسانی عرضه گردد؛ و در یک جمله می‌توان گفت که جشنواره علامه حلی(ره) فرصتی است مناسب برای شکوفائی استعدادهای خفته در زمینه ارائه پژوهش‌های علمی با تأکید بر روش مطابق با مقتضای زمان فعلی در نویسندگی. امیدواریم این سنت حسنه فراگیر گردد و مقبول حضرت حق واقع شود

محمدحسین مدنی

معناشناسی ضالالت در قرآن کریم

چکیده اثر

آیات قرآن کریم به دلیل حجیت و اعتباری که نزد مسلمانان دارد از جهات گوناگون مورد بررسی و تحلیل قرار می‌گیرند. در این میان، برخی آیات در حوزه اندیشه دینی توجه بیشتر دین‌پژوهان، مفسران و اندیشمندان را به خود معطوف می‌دارند. در این بررسی اجمالی قصد داریم تا با ارائه نظرات موجود پیرامون یکی از این آیات، در درجه اول گامی در جهت سازمان‌دهی و طبقه‌بندی آراء و در درجه دوم نقد ادله هر گروه به نظری که به صواب نزدیک‌تر باشد راه یابیم.

درباره هفتمین آیه از سورة الضحی «وَوَدَّكَ ضَالًّا فَهْدًی»، نظرات بسیاری ارائه شده است؛ این نظرات گاه از عدم اعتقاد قائلان آن‌ها به عصمت پیامبر(ص) پیش از بعثت ناشی شده است. برخی از دیگر نظرات با قواعد ادبی ناسازگار است و مشکل بخش دیگری از این آراء آن است که اساس و پایه‌ای جز حدس و گمان آن‌ها را همراهی نمی‌کند. عوامل دیگری نیز در نقد نظرات به کار می‌رود که از نظر «ضال» به آن‌ها مفضلاً پرداخته خواهد شد. ابتدا کلمه ریشه‌ای از دیدگاه لغت‌شناسان بررسی می‌شود، در ادامه کاربرد قرآنی آن و معنای این کاربرد از منظر اصطلاح‌شناسی قرآنی مورد ارزیابی

قرار می‌گیرد. مباحث را با نگاهی اجمالی به اقوال و آراء دانشمندان و مفسران پیگیری نموده و روایات ناظر به آیه را بازگو می‌نماییم

سخن برگزیده

با توجه به اینکه جشنواره‌ی علامه حلی چهارمین سال برگزاری خود را می‌گذراند، خدمت تمامی دست‌اندرکاران در بخش‌های مختلف آن خسته نباشید می‌گویم. امیدوارم در سال‌های آتی بار علمی جشنواره به ثمر بنشیند و حوزه‌های علمیه از برکات آن منتعم گردند. بی‌شک تحقق این امر مستلزم برنامه‌ریزی عمیق و دقیق در سطوح مختلف حوزوی است. به گونه‌ای که در میان دروس متداول حوزوی جایی برای پژوهش و پژوهش‌گری باز شود تا تحقیق و پژوهش از حاشیه به متن وارد شود. البته در این زمینه فعالیت‌های مثبتی شکل گرفته و یا در حال پیگیری است. جشنواره علامه حلی نیز در همین راستا شکل گرفته است. این جشنواره انگیزه و نشاط خاصی در میان طلاب جوان ایجاد می‌کند تا با ارائه محصولات علمی خود سطح پژوهشی خود را بیازمایند و در جهت ارتقای آن گام بردارند. بنابراین، طلاب نیز باید دست به کار شده، از این فرصت

مغتنم نهایت بهره را ببرند.

ویژگی‌های پژوهش حاضر (معناشناسی ضالالت در قرآن کریم با تأکید بر آیه شریفه «و وَدَّكَ ضَالًّا فَهْدًی») عبارتند از:

- جزئی‌نگری و تمرکز بر یک آیه شریفه از سوره ضحی.

- مسأله‌محوری، که به دنبال مسأله‌ای کلامی، جرقه ابتدایی تحقیق ایجاد شده است. (البته لازم به ذکر است که فکر اولیه این تحقیق در درس یکی از اساتید فرهیخته مطرح شد. همین‌جا از ایشان هم تشکر و قدردانی می‌نمایم).

- عدم اکتفا به منابع تفسیری؛ به گونه‌ای که جهت پیگیری مباحث به مصادر لغت‌شناسی، غریب القرآن، اعراب القرآن، حدیثی، کلامی و ادبی نیز مراجعه شده است.

- توجه به پشتوانه‌های فکری و عقیدتی مفسران در تفسیر آیه مورد نظر.

- نتیجه‌گیری با استفاده از دلایل روایی با مشخص ساختن پشتوانه ادبی آن به صورتی که با مبانی کلامی شیعی سازگار باشد.

جشنواره علامہ حلی

